

kunnen vloeken, waarop hij besloten had met de landverhuizers mede te trekken, hun tot een leidsman. De woestijn was voor Israël een vreeselijke woestijn. Bijna heel het volk vond er zijn graf. De machtige wouden van het land aan de westzijde van het Michigan-meer zijn de donkere en sombere tempels geworden waarin de voorttrekkers hunne dooden hebben begraven, de kleinen en de grooten, hun zoo dierbaar, hun zoo onmisbaar. De krachten begaven de landverhuizers door moeraskoorts en gesloopt, door slecht en ontoereikend voedsel ondermijnd. De overblijvenden hadden nauwelijks de lichamelijke kracht om hunne dooden te begraven. Zij hadden de handen die nu roerloos lagen in den moerassigen bodem, zoo noodig gehad om de geweldige reuzen te vullen in het woud, om open plek te maken voor wind en voor zon, voor lucht en voor licht, opdat die de microben konden dooden en het noodige voedsel in den groei van het koren konden schaffen.

Toen is van Raalte eenmaal der moedeloosheid bijna ten prooi geworden. Toen kwam in hem de vraag op of zij dan daar allen moesten sterven. Als wij de Hollandsche kolonie in het Westen vergelijken bij een mensch gekomen tot den middelbaren, krachtigen en rijke vruchten dragenden leeftijd, dan hebben die eerste jaren den leeftijd gevormd van den jukdragenden jongeling.

Het is ook die kolonist goed geweest naar Gods hoog en alwijs bestel verdrukt te zijn geweest, hoe wel de kastijding, als die tegenwoordig is, geene zaak van vreugde, maar van droefheid schijnt te zijn. Wat moet het zwaar voor Van Raalte zijn geweest, als in die noodlottige dagen bij al het leed dat hij droeg om het lijden der broederen het verwijt hem ook nog trof, dat hij aan zijn keuze slechts een oppervlakkig onderzoek had laten voorafgaan, maar veelmeer eigenzinnig zijn plan had doorgedreven.

De kolonisten in Wisconsin oordeelden dat geen plaats meer ongeschikt was dan de door Van Raalte gekozen. De voordeelen door hem zoo wijd uitgemeten, waren zoo niet alle, dan toch verreweg voor het grootste deel overdeven. De geschiedenis echter heeft Van Raalte schitterend in het gelijk gesteld. Uit zijn nagelaten papieren, uit zijn correspondentie, nauwkeurig nagegaan om stof voor de „Levensschets“ van den grooten pionier te verzamelen, is zonneklaar gebleken dat hij bij de bepaling van de woonstede der emigranten niet lichtvaardig is te werk gegaan. Integendeel, ook de vele Amerikanen die zich volkomen bereid verklaarden om de emigranten te steunen, achtten Michigan eene bij uitnemendheid geschikte plaats ter vestiging.

De vereniging door Dr. Wijkoff gesticht, begon zich langzamerhand te vertakken; ook zij billijkte Van Raalte's keuze ten volle; daarom vestigde zij op Van Raalte's verzoek „steun-comitees“ te Kalamazoo, Grand Rapids, Grand Haven.

De publieke opinie werd zeer gunstig gestemd voor de kolonie door de publicaties dezer comitees en vooral door wat Dr. Wijkoff en Dr. de Witt van New-York in het orgaan der Dutch Reformed schreven. In deze eerste en zware tijden voor de kolonisten is de steun van de zijde der Kerk, die zooveel sympathie voor de arme „bannelingen“ koesterde, op zeer hoogen prijs gesteld en mede daaruit is te verklaren de wederkerige sympathie van de groote meerderheid der „voortrekkers“ voor deze Kerk.

G. KEIZER.

VERBETERING.

In Vragenbus no. 4 van „De Reformatie“ leze men: aangezien naast God, den Vader, den Drie-eenigen niet de Zoon enz.

F. W. G.

PERS-SCHOUW.

Désillusie.

In de vorige pers-schouw ontleende ik iets aan Kerschensteiners lezing over de „Psychische Structuur van den Opvoeder en Leeraar.“

Er mocht ook wel eens een referaat worden gehouden over de „Psychische Structuur van den Predikant.“ De man daarvoor zou zijn de hoofdredacteur van „Oude Paden.“ In zijn lijforgaan handelt hij over het verschijnsel, dat zooveel den predikant vaarwel zeggen. Terloops noemt hij oorzaken als lage bezoldiging, liefde tot de wereld, wijziging van overtuiging. Doch daarover wil hij niet spreken. Hij wil wijzen op de désillusie, die zich van sommige predikanten meester maakt:

Maar naast deze verschillende motieven is er één, dat bijzondere aandacht verdient: 't is, dat sommige predikanten geen bevrediging in hun ambt vinden en dus als gedésilluseerden vertrekken. Dit is een zorgwekkend verschijnsel. Het is een niet te weerspreken feit, dat het heilige ambt rijk aan teleurstellingen is. Een leeraar tracht het beste te geven wat hij heeft. Hij legt zijn hart in het werk, onverschillig of hij op den kansel staat, de kinderen onderwijst, dan wel op huisbezoek uit is. Wie deze werkzaamheden vlot en gemakkelijk verricht, zonder dat het hem noemenswaardige inspanning kost, moest op staanden voet met intrekking van traktement voor drie maanden geschorst worden.

Zulk een dienaar doet handwerk. Hij is een slaaf der routine. Alwat hij praesteert is sleurwerk. Men kan er zeker van zijn, dat al zijn preeken als twee druppels water op elkaar gelijk zijn. — hij levert zo als fabriekswerk af, twaalf in een dozijn, en het is alles dood goed.

Gelukkig vindt men dit slechts zelden.

Verreweg de meesten zijn hoogstaande mannen, die een sterk ontwikkeld plichtsbeseft hebben en met hun gansche ziel en alle krachten de taak verrichten waartoe zij geroepen zijn. Natuurlijk beschouwen zij hun ambt als een werk voor het leven. Wie doet dit in andere bedieningen niet? Geen ernstig mensch stelt zich voor gedurende tien jaar onderwijzer, advocaat, timmerman, schipper of wat ook te zijn, om daarna iets anders te beginnen. Ieder hoopt zijn beroep levenslang waar te kunnen nemen en niet te rusten voordat zijn krachten hem begeven. Dit is alleen rationeel, gelijk de volksmond het reeds uitdrukt door van twaalf ambachten en dertien ongelukken te spreken.

Maar in het predikantschap worden velen ontgoocheld.

Zij geven zich geheel, maar kunnen zich niet kwijt worden aan de menschen, wier zielen zij moeten verzorgen. Hun boodschap vindt zoo weinig weerklank in de harten.

Doch hij prijst ook een middel aan tegen deze kwaal:

Ons dunkt, meer nuchterheid zou voor veel désillusie bewaren. Vooral onze jonge mannen, die nog studeeren moeten hun ambt leeren zien, niet in het felle licht hunner persoonlijke illusies, maar in het rustige licht der Heilige Schrift. Zij weten dan van meet af, dat Christus in 't midden der wereld staat als een Teeken dat wederproken zal worden, en zij zullen zich dus op fellen tegenstand en groote onverschilligheid moeten voorbereiden. Die Schrift leert hun ook, dat het evangelie niet naar den mensch is, en dat het dus een ijdel hopen op een massale bekeering moet zijn. Zij lezen zelfs reeds in dat Woord, hoe van Christus getuigd wordt, dat men Hem zou verachten en als den onwaardigste der menschen zou uitstooten. En zij beluisteren er de klacht in: „Wie heeft onze prediking geloofd, en aan wie is de arm des Heeren geopenbaard?“

Een al te groot optimisme bij de ambtsaanvaarding moet wel tot bittere ontgoocheling leiden. Toen Paulus tot het apostolaat geroepen werd, boonde de Heere hem allereerst hoeveel hij moest lijden om Zijn Naam! 't is dan ook niet toeval, dat het grieksche woord voor getuige van één klank met dat voor martelaar is.

Een droppeel martelaarsbloed moet vloeien door de aderen van alwie als prediker des evangelies wenscht op te treden, omdat hij er zich innerlijk toe geroepen voelt. Wie zóó de bediening begint, wordt niet zoo licht gedésilluseerd.

Hiermee is dit onderwerp nog niet uitgeput.

Maar zulk een woord van dezen ervaren prediker kan veel goeds stichten.

Prof. Fabius.

Dezer dagen jubileerde een onzer mannen, die ondanks vele teleurstellingen nog staat als een fiere eik, recht op, niet overhellend, niet gedésilluseerd. Terecht driestarde „de Standaard“:

Met de Vrije Universiteit jubileert ook Prof. Fabius.

Van de „oude vier“, wier naam met de Universiteit en de historie van haar jeugd onlosmakelijk is saamgegroeid, is hij de eenige, die nog in ongekroken kracht staat. Rutgers en Woltjer werden weggenomen. Kuiper's kracht kreeg een knak. Maar Fabius is frisch en form als in zijn beste dagen. Hij wordt den volgenden zomer als de Heere vijftig. Maar hij werkt als ware hij veertig. Hij is Staatsraad en hoogleraar tegelijk. En het ééne werk verlaat nauwelijks de pers of een ander wordt er reeds weer opgelegd. Op elk gebied beweegt hij zich met evenveel gemak. Nu eens zet hij kerkelijke misstanden recht, dan weer peilt hij het wezen van het Calvinisme als levensbeschouwing, terwijl hij schier tegelijkertijd een mede-Staatsraad op allerhoofdelijkste wijze lichtelijk de les leest over Grondwetsinterpretatie en voor een jeugdvriend een gedenkzuil opricht in een levige levensbeschrijving.

Prof. Fabius heeft voor onze Universiteit enorme verdiensten. Letterlijk van alles heeft hij in de Faculteit, waartoe hij behoort, in den loop van 40 jaren geleerd, en in elk onderdeel met talent. Hij waakte tegen het gevaar, dat de Vrije te veel een onder-onse werd, door zijn stipite nakoming en drang tot nakoming van vormen. Hij was een man van soms schier rigoureuze beginselvastheid en tegelijkertijd een Christen van bijna mystieke vroomheid. Zoo oefende hij objectief en subjectief groeten invloed uit op zijn leerlingen.

Ontvange prof. Fabius ook de oprechte hulde onzer bewondering en onzen warmen gelukwensch.

Als een kind.

Ook op een ander, die niet gedésilluseerd werd, moet ik hier even wijzen. Mijn eerste werk 's avonds, als „De Standaard“ komt, is zoeken naar een berichtje over Dr. Kuiper, met wien ons Gereformeerde volk in deze dagen zoo krachtig meeleeft. Er ligt iets tragisch in, dat die stoere werker daar machteloos ter neder ligt. Wie hem in zijn fleur hebben gekend, kunnen het zich bijna niet voorstellen. En nu telkens te lezen: toestand langzaam achteruitgaande, doet zoo droef aan. Maar ook hij kan het getal zijner dagen niet overschrijden. Of dit zijn sterfbed zal worden? Het is ons onbekend. De teekenen wijzen er wel op. Maar als hij nu

hoengaat, dan gaat hij heen niet gedésilluseerd, maar met de heerlijkste toekomstverwachtingen. Men heeft menigmaal zijn bedoelingen miskend, zijn oprechtheid in twijfel getrokken. Men zocht dikwijls achter alles wat hij deed, zelfs achter de mystieke meditaties, die hij schreef, politiek en berekening. Men kon hem soms niet anders zien dan als een volksman, die geen middelen te geraffineerd achtte. En ik heb een zijner bittere tegenstanders dan ook eens hooren verklaren: die man zal een benauwd sterfbed hebben. Daarom kan ik niet onder woorden brengen, wat ik gevoelde, toen ik den laatsten brief van „Bijltje“ las. Op gevaar af, dat ik velen lezers oud nieuws mededeel, kan ik niet nalaten dit over te nemen:

Nu en dan was hij gansche en al helder van geest en kon, ik spreek nu over de allerlaatste weken, zijn oordeel nog vormen; maar hoe onvloerst die machtige geest dikwijls ook wezen mocht, als het de eeuwige dingen betrof zag — en ziel hij, terwijl ik dit schrijf nog — ver en klaar.

De berichten die ik van zijn ziekbed ontving luiden ernstig, maar blijde: „In zijn ziel is het altijd licht.“ „Hij houdt zich voortdurend met de hemelsche dingen bezig, die naderbij komen, hoe meer de aardsche op den achtergrond geraken.“ „Hoe dikwijls er ook een wolk voor zijn geest voorbij moge trekken, dat gebeurt nooit als hij met en voor ons bidt; dan is 't altijd helder, altijd heerlijk.“

Dezer dagen kon ik een oogenblik aan het krankbed verfoeven. Daar lag de man, die ons geleid heeft een menschenleven lang. Die ons het licht heeft ontsloken op menig gebied; die onze aanvoerder geweest is in vaak bangen strijd en ons menigmaal ter overwinning heeft geleid; daar lag, op zijn sponde, Dr. Kuiper. De kracht was verdwenen; de stem zwak; het eens zoo sprekende oog miste het oude vuur; de sterke mond was ingevallen; en als een kind liet hij zich helpen, dankbaar voor iedere vriendelijkheid die men hem bewijst.

„Als een kind“, ik gebruik die uitdrukking met opzet. Want zóó ook is zijn geestelijke gestalte. „Het is goed wat de Heere doet. Ik wacht tot Hij mij roept“ en geduldig als een kind ligt de zieke te wachten op de ure, waarin het: „ga in in de vreugde uws Heeren!“ dezen dienstknecht Gods tegenklinken zal.

Wat hij ons geweest is in zijn leven, een leidsman tot de levende wateren, is hij ook op zijn ziekbed. „Als een kind“, en we denken aan 't woord: „indien ge niet wordt als een kindeke, ge zult het Koninkrijk der hemelen geenszins binnengaan.“

Hoeveel lieve en vriendelijke mededeelingen, zou ik van dit ziekbed nog kunnen doen, die getuigen van dit levende geloof in Christus' zoenverdiensten; mededeelingen die ik aan zijn teedere verpleegsters dank; maar die toch niet alle buiten de muren van de ziekenkamer mogen worden gebracht. Doch, een moet ik nog doen.

Reeds vroeger, wanneer hij ernstig krank was, en genezing mocht intreden, kon Dr. Kuiper met dankbaarheid spreken van het gebed van Gods volk voor hem; en het is op dat gebed, dat ook nu nog dikwijls zijn blik met dankbaarheid is gericht.

Ja, laat ons dat niet vergeten. Rijze voortdurend innig gebed voor onzen Reformator op.

Rectorale Oratie.

Terwijl de vader zijn kracht voelt wegvlieten, stond zijn rijkbegaafde zoon in het „Gebouw van den Werkenden Stand“ om met de gebruikelijke oratie het rectoraal der Vrije Universiteit aan zijn ambtgenoot Woltjer over te dragen. Zijn onderwerp droeg de geur van actualiteit. De titel luidde: Calvin's strijd tegen Vorstenabsolutisme en voor de volksoverheden. Als Calvin-kenner de waardige opvolger van prof. Rutgers, was hij de man om meesterlijk en fin deze stof te verwerken. Het is te hopen, dat wij binnenkort deze oratie in haar geheel voor ons mogen hebben. Thans knippen wij uit „De Heraut“ het volgende:

Wat Calvin onder deze volksoverheden verstaad, toont Spr. dan aan. Het waren te. dat alle landzaken niet in het geheim, maar publiek moesten worden behandeld; 2e. dat niet naar de willekeur van de regeerders, maar naar de wet zou worden geregeerd; 3e. dat de Overheid personen door het volk zelf moesten worden gekozen; 4e. dat zij aan het volk rekenschap zouden afleggen van hun bewind; en 5e. dat niets geschieden zou zonder toestemming van het volk.

HEPP.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Zestiel te:

Amsterdam (vacature Dr. J. C. de Moor), C. Bouma te Hoofddorp, S. Doornbos te 's Hertogenbosch, W. H. Gispen te Scheveningen, G. B. Kuiper te Haarlem, J. C. Rullmann te Utrecht, en D. Sikkels te Klundert.

Tweental te:

Amsterdam, G. B. Kuiper te Haarlem en D. Sikkels te Klundert. Bunschoten-Spakenburg, N. Duursema te Nieuw-Amsterdam, en B. A. Knoppers te Almelo. Kralingen, Dr. S. P. Dees te Dwingelo en G. B. Kuiper te Haarlem. Treebeek, M. Stadij te Ezinga, en A. Terpetra te Lochem.

Beroepen te:

Amsterdam (vac. Dr. J. C. de Moor), G. P. Kuiper te Haarlem. Arnhem, G. R. Kuiper te Haarlem. Bunschoten-Spakenburg (A), B. A. Knoppers te Almelo.

Drachtster-Compagnie, G. A. Langhout te Gaastmeer.
Liewegew-Borselen, H. Brouwer te Westerbork.
Krommenie, H. Moolhuizen, cand. te Rotterdam.
Stadskanaal, H. de Bruijn te Nieuwendijk (N.B.).
Wolvega, P. Hekman te Gorredijk.

Aangenomen naar:
Vorden, C. A. van Nood te Lopik.

Bedankt voor:
Meeden, D. Drenth te Leimuiden.
Niezijl, O. Boersma te Koudum.
Zalk, J. Dekker Hs. te Ambt-Vollenhove.

Afscheid van:
Zandt, J. E. Reijnga. Tekst 1 Petri 1: 24-25.

Intrede te:
Harkema-Opeinde, Dr. N. D. v. Leeuwen. Tekst Luk. 10: 41-42.
Utrecht, Dr. J. C. de Moor.

Peremptoir Examen. De classis Leeuwarden heeft den candidaat D. de Wit, beroepen pred. te Berlikum, tot den Dienst des Woords toegelaten.

De classis Alkmaar heeft den candidaat J. G. Fernhout, beroepen pred. te St Pancras, tot den Dienst des Woords toegelaten.

Predikantenpood. Te Hazerswoude werd een bidstond gehouden, ter voorbereiding in de behoefte aan Dienaren des Woords. Prof. T. Hoekstra te Kampen ging daarbij voor.

Jeugd-Ouderling. Nijmegen kerkeraad heeft een ouderling speciaal belast met de geestelijke verzorging der jeugd.

CHRISTELIJK GEREFORMEERDE KERK.

Tweetal te:
Maassluis, J. Ph. Vreugdenhil te Shiedrecht, en A. M. Berkhoff te Utrecht.

Beroepen te:
Kampen, J. W. Polman te Almelo.

Aangenomen naar:
Bunschoten, P. J. de Bruijn, cand. te Apeldoorn.

Bedankt voor:
Hmuiden, H. Vellema te 's-Gravendeel.
Zierikzee, A. H. Lihers te Renschedd.

Afscheid van:
Noordeloo, J. Jongeleen. Tekst Joh. 14: 18a.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:
Gouda, A. Verhagen te Dirksland.

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK.

Drietal te:
Dordrecht, C. B. Holland te Kampen. Dr. J. Severijn te Leerdam en J. J. Timmer te Montfoort.
Schiedamschen, C. M. Luteijn te Heinoord, J. C. H. Kamsteeg te Slavenisse, en A. Bouman te Vriezenveen.

Beroepen te:
Balk, A. Altena te Schoonebeek.
Drachten, P. v. d. Veer te Deeraum.
Gouda, P. G. Hospers te Feijenoord.
Hekendorp, C. Verhagen, em. pred. te Apeldoorn.
Den Hoorn (Texel), Jac. Poort te Vlieland.
Kinsward, A. Veldkamp te Dongjum.

Koekingen, J. J. Timmer te Montfoort.
Kolham, Th. H. Tonsbeek te Bourlange.
Makkum, J. v. d. Vlugt te Nieuw-Stadskanaal.
Oude- en Nieuwe Wiering, W. W. Siddé te Nederhorst den Berg.

Ovezande-Driewegen, W. M. A. Kaikman te Nieuwerkerk aan den IJssel.
Shiedrecht, Joh. IJerman te Geervliet.
Vierlingsbeek, H. A. Boeser te Stevensweert.

Warns, J. G. Keij te Varik.
Aangenomen naar:
Kennes-Buiten, W. J. Kolkert te Loon op Zand.
Kamperland, G. de Wijk te Zoutelande.
Oldemarkt, R. Gaasstra te Dedemsvaart.
De Vuursche, J. H. Gunning E.B. te Hoogeveen.
Zestijp, A. de Vries te Appelscha.

Bedankt voor:
Benthuizen, A. Dekker te Hoevelaken.
Delft, C. B. Holland te Kampen.
Elspet, P. Kruijt te Staphorst.
Geertruidenberg, J. C. Wissing te Vught.
's-Gravenmoer, J. H. Gunning E.B. te Hoogeveen.
Lutten a. d. Dedemsvaart, Joh. IJerman te Geervliet.
Noord-Zijpe, J. Nijenhuis Oekhuizen te Winkel.
Oterleek, P. W. Boers te Graff.
Oud-Alblas, P. Kruijt te Staphorst.
Oude-Tonge, W. J. Kolkert te Loon op Zand.
Polbroek, A. H. J. G. van Voorthuizen te Doornspijk.
Purmerland, E. Reeser, cand. te 's-Gravenhage.

Voorburg, Dr. Th. L. Haitjema te Apeldoorn.
Waarder, T. Lekkerkerker te IJsemliden.
Zuid-Beijerland, Joh. Stehouwer te Broek op Langendijk.
Zuid-Zijpe, H. Buiskool te Helder.
Zwammerdam, J. Stehouwer te Broek op Langendijk.

Afscheid van:
Alblas, A. J. Wormgoor. Tekst Jes. 6: 1.
Asperen, D. Bakx Hs. Tekst Deut. 30: 19.
Daerle, D. Los. Tekst Hebr. 13: 20-21.
Gaast, C. J. Meijer. Tekst Hebr. 12: 28-29.
Vierlingsbeek, N. D. Kroese. Tekst Deut. 30: 19.

Intrede te:
's-Gravenhage, K. H. E. Gravemeijer. Tekst Rom. 10: 5-8.
Hoenderloo, N. Klaassen. Tekst Luk. 10: 41-42.
Zutphen, P. M. de Jong. Tekst Joh. 12: 22.

Emeritaat. Aan Ds G. E. K. A. Roskoff is tegen 1 November a.s. eervol emeritaat verleend.

Hofprediker. Met ingang van 1 Nov. a.s. is door H. M. de Koningin tot opvolger van den Waalschen hofprediker E. Lacheret, benoemd Ds Paul Gonnelle te Parijs.

Evangelisatie. De heer J. W. van Hensbergen te Amsterdam deelt aan „De Rott.” mede, dat een Comité tot stand is gekomen voor een Evangelisatie-auto. Reeds tientallen jaren hebben we onze roeping verzuimd ten aanzien van hen, die verklaarden, met den Christus afgerekend te hebben, of die Hem schier zelfs niet bij name kenden. Aan het moderne heidendom in eigen vaderland moet het Evangelie verkondigd worden. En elk middel dient daartoe te worden aangegrepen. Zoo ook kan de auto met een prediker-colporteur gezegend werken op allerlei plaatsen, waar veel volks bijeen is: fabrieken, markten, tentoonstellingen, enz.

Aan onze Abonnees!

Honderden postwissels, 't zij voor drie, zes of twaalf maanden abonnement, kwamen reeds binnen. Binnen enkele dagen hopen we per postkwintal te beschikken over het abonnementsgeld eerste kwartaal. Wij herinneren er in dit verband aan, dat het bedrag van f.125 alsdan wordt verhoogd met 15 cts voor incassokosten. Het is dus voor onze abonnees voordeliger, ons alsnog een postwissel voor drie, zes of twaalf maanden abonnement toe te zenden; respect. f.125, f.150 of f.175.

DE UITGEVERS.

In de PSYCHIATRISCHE NEUROLOGISCHE KLINIEK, Valeriusplein 9, te Amsterdam, bestaat gelegenheid om te worden opgeleid tot

Verpleegster

(leeftijd 20-30 jaar). Salaris (intern) f.400.— met jaarlijkse verhogingen van f.100.— tot f.600.—; terwijl na 3 jaar het salaris bedraagt f.900.— (als gediplomeerd verpleegster).

Sollicitanten, die instemmen met doel en grondslag der Vereniging, waarvan de Kliniek uitgaat, kunnen zich schriftelijk aanmelden bij den Hoogleraar-Directeur.

Lees dit!!! Zeer belangrijk!!!

ZOEKLIJSTSERIE No. 10.
Wat de Schrift zegt van den Volkenbond. Een schriftuurlijke beschouwing van deze mensche-lijke vinding, door Jon. de Heer. Groot 50 pag. Prijs f.0.50.

ZOEKLIJSTSERIE No. 11.
Het wonderboek Israël, door Prof. E. F. Struik. Een interessante studie over de toekomst der Joden. 32 pag. f.0.30.

ZOEKLIJSTSERIE No. 12.
Het Zevendags-Adventisme en de Sabbat. Een grondige bijbel-sche studie over de beweging der Z. D. A., dat men den zevenden dag der week als sabbat moet vieren, alsmede eene korte beschrijving dezer sekte en een tekstregister. 98 pag. Prijs f.0.75.

Wie betrouwen de hier genoemde onderwerpen meer licht wenscht, schaffe zich deze werkes aan. Alom verkrijgbaar en na inzending van het bedrag plus f.0.05 porto bij den Uitgever

JOH. DE HEER - ROTTERDAM.
Schiedade 210.

LEVEN EN ARBEID VAN DR. A. KUYPER

door

Ds. W. F. A. WINCKEL,
gedurende 40 jaar Medewerker aan „De Heraut”.

Hoofdstukken:

Dr. A. Kuyper als Student.
„ „ „ Predikant.
„ „ „ Stichter der Vrije Univ.
„ „ „ Staatman.
„ „ „ Strijder voor sociale rechtvaardigheid.
„ „ Kuyper als Hoogleraar.
„ „ „ Reformator der Kerk.

Prijs f.6.25 ingenaald.
- 7.50 gebonden.

Leent zich uitstekend als ge-
legenhedsgeschenk en is in elken
boekhandel verkrijgbaar.
Zie de recensies in de bladen.

UITGAVE W. TEN HAVE
AMSTERDAM.

AMSTERDAMSCH E

Maatschappijen van LEVEN- en ONGEVALLEN Verzekering

N. Spiegelstraat 17 - Amsterdam

VERZEKERD BEDRAG afd. Levensverzekering f.100.000.000.—
RESERVE „ „ „ f.20.000.000.—

Commissarissen:

Jhr. Mr. A. F. de SAVORNIN LOHMAN, Voorzitter; Mr. Th. HEEMSKERK; Jhr. Mr. P. K. v. LENNEP; H. W. v. MAHLE JR.;
Mr. F. E. POSTHUMUS MEYER; Mr. J. W. RAMAER.

Directie:

Jhr. Mr. A. F. de SAVORNIN LOHMAN; Jhr. J. de SAVORNIN LOHMAN; Mr. J. C. L. VLAANDEREN.

M. ZEE - ANDIJK (N.H.)

HET ADRES

voor

Prima Edammer Boeren-Kaas.

Bij de Uitgevers van dit blad
is verschenen:

KAART VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND,
met alphabetische naamlijst.

De Classen-indeeling is op de kaart aangegeven. Formaat 60 x 70 c.m. Prijs 35 cents.
Franco toezending na ontvangst van het bedrag.

NAAML. VENNOOTSCHAP „PHARUS”

HYPOTHEEK EN SPAARVERZEKERING-MAATSCHAPPIJ
Archimedesstraat 64 — 's-GRAVENHAGE.

Raad van Commissarissen:

Mr. J. A. DE WILDE, WILH. RICHTEN,
's-Gravenhage, 's-Gravenhage,
W. DE VLUGT, Amsterdam. S. BAKKER, Bussum.

Directie: J. P. MEIJER.

De Maatschappij „PHARUS” geeft naast gewone Pandbrieven ook SPAARPANDBRIEVEN uit, die naast 4% rente een dividend uitkeeren en een der meest praktische en aangename spaar-gelegenheden vormen.

Vraagt nadere inlichtingen bij de Directie.

Voor heeren vertegenwoordigers een aangename en loonende werkring.

Is aankoop van een Piano of Orgel steeds een zaak van vrouwen, THANS is 't dit nog meer dan ooit het geval geweest. Hoevele instrumenten zijn niet in den handel gebracht voorzien van „Ersatz”-materiaal, waardoor schade en zeer groote teleurstellingen zijn ontstaan. Men wende zich dus bij aankoop van een

ORGEL of PIANO

tot een oude bekende firma, die haar beginsel hoog houdt en in haar veeljarig bestaan getoond heeft het zoo noodige ver-trouwen waardig te zijn. Vraagt inlichtingen en condities bij de

Firma D. ANSINGH & Co. - ZWOLLE.
OPGERICHT 1875.

Groote keuze, zoowel in eenvoudige als meer kostbare instrumenten.
Speciale monsterzaal van ORGELS.

Eik nieuw instrument wordt in huur afgestaan met recht van koop.

NIEUWE MUZIEK!!

Zooveel verschenen:

BLOEMLEZING MEESTERWERKEN
bewerkt door R. GERNETSON
voor Harmonium.

No. 8. De Schepping van J. HAYDN.

No. 9. Die Hocheit des Figaro

van W. F. MOZART.

Schoone muziek. Mag in geen enkele muzikale verzameling ontbreken. (Voor de reeds verschenen nos. gelieve men gratis en franco Catal. aan te vragen.) Alom verkrijgbaar à f.0.60 per stuk en franco van den Uitgever, na inzending van f.0.65 p.p.w.
JOH. DE HEER - ROTTERDAM.
Schiedade 210.

CHR. RUSTOORD

VREDESTEIN — DRIEBERGEN

Schuone omgeving.

Gezellig verkeer.

Bilijke prijs.

Prospectus met aanbeveling van bekende personen, w.o. H.H. Doc-toren, wordt gaarne toegezonden. Ook gelegenheid voor vaste inwoning.
W. SLUJTER, Directeur

GLOED.

Voor warme stoven ge-bruikt men met succes

GLOED.

H.H. Kesters vraagt prijsopgaaf.
Zeer concurrerend.

GLOEDFABRIEK „DE GALAK”
Meermanstr. 64a
ROTTERDAM.

Hebt U al een Jaarboek van de Geref. Kerken besteld?
Stel het niet te lang uit!

Technici en Ambachtlieden kunnen bij PBNA een volledige Technische opleiding verkrijgen. Thans de geschikte tijd.

HEBT GIJ REEDS IN UW BEZIT

PBNA is de meest gezochte inrichting in ons land voor technisch Briefonderwijs. Zijt gij nog niet als cursist ingeschreven? Haast u dan voor dezen winter.

PBNA PROSP. 1920?

Lees ons Prosp. goed na. Uitvoerige omschrijving van alle cursussen. Opleiding voor alle technische exam. en diploma's

ZOO NEEN, VRAAG HET DAN DIRECT AAN.

PBNA telt: 40 leeraren, 1300 cursisten. Behoort gij ook onder deze laatste ???
Uitstel is afstel.

BRIEFADRES ADRIEM PBNA 62
DIRECTIE - ROTTERDAM - NIEUWINDIJK
POSTTECHNICUM